

ח) שכתב המעשה ללא הדגשה שהיה אחרי טבילתו, אלא בסתם, וי"ל דאזיל לשיטתיה שלא היו בנות ישראל נדות (רב היח"ס דה"ו בקונטרס טל חיים סי' כח).

היולדת, כולן מטמאות מעת לעת – פרש"י: שיצא דם בפתיחת הקבר. עכ"ל. וא"כ יש להקשות על הרמב"ם שלמרות שפסק שיש פתיחת הקבר בלא דם (עי' ריש פרק שלישי) כתב לגבי יולדת (פ"י מהל' איסורי ביאה ה"א, ופ"ג מהל' מטמאי משכב ומושב ה"ד) דיולדת מטמאה מעת לעת אפילו לא ראתה דם בלידה! ויש לומר דגזירת הכתוב היא להדיא שיולדת מטמאה (כסף משנה הל' איסורי ביאה שם). וא"ת עכ"פ מנא ליה דמטמאות מעת לעת – צריך לומר דסבירא ליה דלא פלוג רבנן, וכל הטמאות כנדה מטמאות מעת לעת (ערוך לנר). ומה שכתב רש"י שהיולדת טמאה כי יצא דם בפתיחת הקבר, אפשר לומר דס"ל דלגבי לידה מודו כו"ע שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם (תפארת שאול).

בעזרת השם רועי / סיימתי פרק רביעי / יעזרני להביע דעי / יאלפני תורה לשעשעי

פרק חמישי

יוצרי למנחת יפן / וילמדני פרק יוצא דופן / יעזרני בכל אופן / ויצילני מכפן

דף מ

יוצא דופן – מה שאפשר להיות בזה לדעתי, שתהא האשה מעוברת וכו', וקרעו את דופנה והוציאו וכו' ומתה אחר שיצא וכו'. אבל מה שאומרים המגידים שיש שהאשה תחיה אחרי קריעת דופנה ותתעבר ותלד – איני יודע לכך טעם, והוא ענין זר מאד (הרמב"ם בפיהמ"ש בכורות פ"ח מ"ב, והובא בתוס' יו"ט שם, ובתפארת ישראל שם כתב 'דמצוי שתמות'). וקשה, שבמשנה (כריתות ז ע"ב ונדה כאן) דנים אם חייבת קרבן וימי טומאה וכו', ואם תמיד היא מתה א"כ מה הדיון? (ראשון לציון על המשניות בכורות שם, כרתי ופלתי סי' קצד סעי' ד), ועי' רש"י במשנתנו שכתב להדיא: 'ונתרפית' (פתחי נדה). וי"ל שהיא מתה אחר זמן ולא מיד (פתחי נדה, אך הכו"פ שם כתב דהוא דוחק). עוד י"ל שאם נטלו כל האם שלה – יכולה לחיות אבל לא להוליד, ואם חתכו אותו והוציאו רק התינוק – ודאי תמות (כרתי ופלתי שם, והשוה לדיני טריפות שחמור יותר ניקב מניטל). עוד י"ל דהיו מצליחים להוציא הולד מחלצי אמו ע"י סם – אבל רק אחד משניהם היה נשאר חי, שאם היו מצילים האמא לבד – התינוק היה מת, ואם היו מצילים התינוק – האמא היתה מתה (משמעות הערוך ערך דפן והמאירי במשנתנו, ועי' במהדיר שם). אמנם ברש"י (חולין לה ע"ב ד"ה פרט ליוצא דופן) כתב להדיא: שקרעו והוציאוה, פעמים שמתה פעמים שחיה. ולעומת זאת שם (נא ע"ב ד"ה דרך דופן) כתב רש"י: ע"י סם, ובין הוא ובין אמו חיינן. ועי' היטב במהר"ף חיות (שם ושם), וכתב שאפשר שיש חילוק בין בהמה לאדם. עכ"ד. ואולי אפשר גם לחלק בין 'קרעוה' בסכין, לבין נפתחה ע"י סם, דוק היטב בלשונות רש"י שם (ועי' היטב בשו"ת התשב"ץ ח"א סי' קי ובשו"ת הרשב"ש סי' שיב). ואסיים בדברי שו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' עד): ומה שהרמב"ם וכו', הנה בזמננו הוא מעשים לאלפים כה'מגידים', שעושים ניתוח להוציא הולד דרך דופן, וחיות ושוב מתעברות ויולדות

[וגם הילד חי ובריא אולם ומאריך ימים ושנים], והוא מן הניתוחים שאינם בסכנה כל כך, והרופאים אומרים שאין זו סכנה כלל, ואולי נשתנו הטבעים מזמן הרמב"ם. עכ"ל. ועי' טהרת הבית (ח"ב סוף עמ' פא), ואכמ"ל.

והטעם שקוראים לזה 'ניתוח קיסרי', עי' בתוס' (עבו"ז י ע"ב ד"ה אמר) שכתבו: באחד שמתה אמו בלידתה, ונבקעת בטנה ומצאוהו חי, ומלך עליהם, ונקרא 'קיסר' בלשון רומי, והוא לשון 'כרות' בעברית, ועל שמו נקראו כל המלכים שאחריו 'קיסר'. עכ"ל.

'אוחז באמה ובלוע את התרומה' – שאם יפלטנה תמאס (ריטב"א לעיל יג ע"א). אבל אם יכול לפלטה ולא תמאס – מוטב שיפלטנה, ולא התירו לאחוז באמה אלא משום הפסד תרומה (דרך אמונה עהרמב"ם פ"ו מהל' תרומות ה"ד בציון ההלכה ס"ק מג).
וע"ע בסוגיא זו להלן דף מג ע"א ובמשנ"כ שם בס"ד.

'כי תזריע וילדה... עד שתלד במקום שתזריע' – וקשה שהרי גבי קדשים דרשינן בפשיטות "כי יולד" פרט ליוצא דופן, וכן לגבי בכור דרשינן "וילדו לו" פרט ליוצא דופן, וא"כ ה"ה כאן לא צריכים הייתור של "כי תזריע", שהרי מ"וילדה" לבד כבר אפשר ללמוד פרט ליוצא דופן! ויש לומר, ששם לא למדו מלשון לידה עצמו, אלא דגמרינן לידה מבכור, כדגמרינן להלן גבי קדשים (תוס' הרא"ש בסוגיא, תוספות בבכורות מז ע"ב ד"ה ראשון – ודלא כרש"י שם).

'מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה' – עי' בקובץ 'בנתיבות ים' ח"ה עמ' צד.

'ומודה רבי שמעון בקדשים, שאינו קדוש' – פרש"י: מודה ר"ש ביוצא דופן בקדשים, שאינו קדוש קדושת הגוף, אלא כשאר קדשים שקדם מומן להקדשן – שאינם קדושים אלא כעצים וכאבנים לדמיהם, ויוצאין לחולין ליגזוז וליעבד. עכ"ל. ואפשר לפדותו גם בלא מום (משמעות הרמב"ם פ"ד מהל' תמורה ה"ח, וכ"כ הלחם משנה שם [אמנם עי' קרית ספר שם], וכן מבואר ברמב"ם פ"ג מהל' איסורי מזבח ה"י, ריטב"א בסוגיא [ועי' במהדיר שם]).

דף מא

'או עז פרט לנדמה' – הרמב"ם (פ"ג מהל' איסורי מזבח ה"ה) כתב: הנדמה, אע"פ שאינו כלאיים – הרי הוא פסול למזבח וכו', הואיל והוא דומה למין אחר – פסול כבעל מום קבוע, שאין לך מום גדול מן השניני. עכ"ל. ותמהו המפרשים למה כתב טעם מסברא, ובגמרא מפקינן לה מפסוק "או עז! עי' רדב"ז ומהר"י קורקוס שם. ובחידושי הגר"ח (מהד' שיכפול, סי' שנ) כתב דלגבי מזבח פסול מסברא כמו בעל מום, והפסוק נפק"מ למעשר בהמה ולתמורה, שאין פוסל בהם בעל מום, אבל ממיעוט הפסוק "או עז" דרשינן דאינו נוהג בהם. וע"ע באחרונים שצוינו בספר המפתח (שכסוף הרמב"ם מהד' פרנקל).

(ע"ב) 'מקור מקומו טמא' – פרש"י (לעיל טו ע"א): וכל דם הבא דרך שם, ואפילו אינו דם נדה – הוי אב הטומאה לטמא אדם טומאת ערב, ואם נגעה בטהרות – טמאים. עכ"ל. ובתוספות שם כתבו דהוי הלכה למשה מסיני, ולכן אע"פ שהוא טומאת בית הסתרים ואע"פ שאין בדם רביעית